

Materiale, der forarbejdes paa Virksomhederne, har en vis Evne til at »sortere« sine Arbejdere! Det »finere« Materiale kræver aabenbart mindre »almindelige« Færdigheder af Udøverne, og disse maa altsaa rekrutteres fra et lidt »højere« Samfundslag, *selv om* Virksomheden iøvrigt har en absolut fabrikmæssig Karakter. Men man ser det ogsaa straks, naar man kommer ind: Der er Steder, hvor man næsten generer sig for at spørge om »Barseltilfælde«, navnlig naar det næsten er lutter unge! Spørger man saa Lederne om, hvor det kan være; at der slet ingen er, svares der, at de *ugifte* faar ingen Børn, og en enkelt *gift* Dame er ansat (Direktrice ell. lign.) men har enten *ingen* Børn eller *store* Børn, d. v. s. de tager først imod slige Stillinger, naar Børnene er »fra Haanden«, eller: kun, *naar* de ingen Børn har, ser de sig om efter et (ekstra) Selverhverv som *gifte*. Som det ses, er Chokolade- og Sukkervarefabrikker *ikke* medtaget, ikke fordi de ikke er undersøgt, men noget ganske lignende gør sig gældende her, som ved den finere Syning. F. Eks. henvendte jeg mig paa en stor Chokoladefabrik, men fik det Svar af Forvalteren, at Fabrikken beskæftigede væsentlig ganske unge Piger og »de fik virkelig ingen Børn«, og »hvis de bliver gift, bliver de hjemme.«

Tabel I.

Arbejdet ophørte før Fødslen				Heraf paa Grund af Arbejdsløshed, Lockout, o. l.		
	Gift	Ugift	Ialt	Gift	Ugift	Ialt
Indtil 6 Uger inkl.	132	62	194	7	1	8
(fra 6)—8 Uger inkl.	7	2	9	1	1	2
over 8 Uger.	91	53	144	31	21	52
Ialt. . .	230	117	347	39	23	62

Det har ogsaa vist sig, at der i de sidste Aaringer ikke fødes ret mange Børn af Fabrikarbejdersker, saa at jeg — for overhovedet at faa noget videre Resultat selv paa store Virksomheder — har maattet gaa indtil 10 Aar tilbage i Tiden (og saa endda kun faaet f. Eks. 1 af 25 eller 7 af 100 Arb., *undtagen* paa de deciderede »Stor-Fabrikker« som Tobaks- og Tekstil), og at jeg de forskellige Steder har faaet *alle* »Tilfælde« paa Fabrikken med, *ved* jeg, fordi de — foruden at være udpegede af »Formanden« eller »Driftslederen« eller »Tillidsmanden« (eller -kvinden) — ogsaa udpegedes af *Kammeraterne*, der havde saa godt Rede paa hinandens Børn, at de kunde hjælpe Moderen med at huske Fødselsdatoerne paa de forskellige Børn! (»Jo, *din* Dreng er født i Marts, han er lige 1 Maaned ældre end min« o. s. v.). Undertiden har Fabrikken udarbejdet Lister til mig over alle »med Børn«, saa at jeg fik mange flere frem, end jeg kunde bruge, og mange maatte kasseres, som ikke havde været paa Fabrikken det paagældende Tidsrum, men f. Eks. først var kommen dér, naar mindste Barn var et Par Aar.

Arbejder-Kvinderne i Provinsen er vistnok lettere at komme paa nært Hold end Arbejderskerne i København, i hvert Fald har jeg ikke mødt nogen som helst Ulyst til at udtale sig om alle disse private Forhold, og hvis en enkelt ikke er kommen med straks, har jeg blot behøvet at gaa hen og forklare hende, i hvilken Anledning alt det skulde oplyses, nemlig en paatænkt Revision — mulig Forbedring — af Fabrikloven, saa har hun beredvilligt givet alle ønskede Oplysninger. Naturligvis hænger dette sammen med, at jeg saa godt som altid har faaet et privat Rum eller Kontor (Værkførerens eller Driftslederens eller lign.) stillet til Raadighed, hvor jeg uforstyrret kunde tale med Arbejderskerne.